

RIEŠENIE PRACOVNEJ POVINNOSTI PODĽA ZÁKONA Č. 179/2011 Z.Z. PROSTREDNÍCTVOM ŠPECIFICKÉHO APLIKAČNÉHO PROGRAMU JEDNOTNÉHO INFORMAČNÉHO SYSTÉMU HOSPODÁRSKEJ MOBILIZÁCIE S OCHRANNOU ZNÁMKOU EPSIS[®] JISHM

Lubomíra Sokolová, Oto Schultz, Daniel Belokostolský^{*)}

ABSTRAKT

Článok popisuje riešenie pracovnej povinnosti podľa zákona č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 179/2011 Z. z.“) prostredníctvom špecifického aplikačného programu Jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie s ochrannou známkou EPSIS[®] JISHM.

Kľúčové slová:

EPSIS[®] JISHM, špecifický aplikačný program, hospodárska mobilizácia.

ABSTRACT

This paper deals with designation of the obligation to work according to Act No 179/2011 Coll. on Economic Mobilization and on amending and supplementing of Act No. 387/2002 Coll. on Governing the State in Crisis Situations Other Than War and Wartime as amended (the Act No 179/2011 Coll) with the use of the specific application program Unified Information System of the Economic Mobilization, registered trademark EPSIS[®] JISHM.

Key words:

EPSIS[®] JISHM, Specific Application Program, Economic Mobilization.

*) Sokolová, Lubomíra, Ing., PhD., VUJE, a.s., Okružná 5, 918 64 Trnava, Lubomira.Sokolova@vuje.sk
Schultz, Oto, Ing., VUJE, a.s., Okružná 5, 918 64 Trnava, Oto.Schultz.MI@vuje.sk
Belokostolský, Daniel, Ing., VUJE, a.s., Okružná 5, 918 64 Trnava, Daniel.Belokostolsky@vuje.sk

1 ÚVOD

Špecifický aplikačný program Jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie s ochrannou známkou EPSIS® JISHM (ďalej len „program EPSIS“) je využívaný pre oblasť hospodárskej mobilizácie (ďalej len „HM“) a krízového riadenia.

Tento informačný systém zabezpečuje aj riešenie pracovnej povinnosti v oblasti hospodárskej mobilizácie za účelom transparentného postupu pri deklarovaní pracovnej povinnosti v období krízovej situácie po vyhlásení núdzového stavu, výnimočného stavu, vojnového stavu alebo vypovedaní vojny (ďalej len „vyhlásený krízový stav“) podľa ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 227/2002 Z. z.“) [1]. Pracovná povinnosť je jedným z 28 opatrení hospodárskej mobilizácie (ďalej len „opatrenie HM“). Špecificky pre vyhlásenie vojnového stavu alebo vypovedanie vojny rieši pracovnú povinnosť aj zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Všeobecne je účelom programu EPSIS napomôcť orgánom krízového riadenia pri riešení krízovej situácie, pričom pracovná povinnosť sa uplatňuje na podporu zabezpečenia zmiernenia následkov krízovej situácie [2].

2 PRACOVNÁ POVINNOSŤ

V rámci zákona č. 179/2011 Z. z. je pracovná povinnosť chápaná ako občianska povinnosť fyzickej osoby nastúpiť do pracovného pomeru u zamestnávateľa, ktorý je subjektom hospodárskej mobilizácie (ďalej len „subjekt HM“), ak už nie je jeho zamestnancom, a plniť úlohy nevyhnutné na zvládnutie vykonávania opatrení HM v období krízovej situácie na účel zmiernenia následkov krízovej situácie [3]. Pracovnú povinnosť po vyhlásení niektorého z krízových stavov okrem vlády SR môže nariadiť len obvodný úrad - Ministerstvo vnútra SR plánuje premenovať „obvodné úrady“ (ďalej len „ObÚ“) na „okresné úrady“. Pracovnú povinnosť ukladá príkazom len ObÚ fyzickej osobe, ktorá má trvalý pobyt v jeho územnej pôsobnosti.

Fyzická osoba, ktorej bola nariadená príkazom ObÚ pracovná povinnosť, oznámi túto skutočnosť svojmu zamestnávateľovi a predloží mu vydaný príkaz. Fyzickej osobe, ktorej bola nariadená pracovná povinnosť a podľa zákona č. 179/2011 Z. z. sa na ňu vzťahujú výnimky na uloženie pracovnej povinnosti, požiada písomne ObÚ o zrušenie úloh uvedených vo vydanom príkaze na pracovnú povinnosť. Na výkon práce fyzickej osoby v čase plnenia pracovnej povinnosti podľa § 22 ods. 4 písm. e) zákona č. 179/2011 Z. z. a na poskytovanie mzdy alebo platu za pracovnú povinnosť sa vzťahujú osobitné predpisy²⁾ s výnimkou ustanovení o maximálnej dĺžke pracovného času a ustanovení o dovolenke. Mzdu alebo plat poskytuje fyzickej osobe

²⁾ Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

subjekt HM, v prospech ktorého bola pracovná povinnosť uložená vo výške, v akej ju poskytuje porovnateľnému zamestnancovi.

Pracovná povinnosť by sa nemala uložiť fyzickej osobe,

- a) ak ide o fyzickú osobu, ktorá v období krízovej situácie
 1. vykonáva činnosti v štátnych orgánoch, ozbrojených silách, ozbrojených bezpečnostných zboroch alebo záchranných zložkách Integrovaného záchranného systému; táto osoba musí zotrvať v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnoprávnom vzťahu,
 2. je vedená ako lekár, zdravotná sestra prvého kontaktu, odborný zamestnanec lekárne v rámci vyššieho územného celku alebo je vedená ako zamestnanec záchranej zdravotnej služby v rámci Ministerstva zdravotníctva SR; táto osoba musí zotrvať v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnoprávnom vzťahu [7],
- b) na ktorú sa vzťahujú výnimky podľa § 22 ods. 5, 6 alebo 11 zákona č. 179/2011 Z. z.,
- c) ktorá je zamestnancom subjektu HM podľa § 22 ods. 4 písm. a) až b) zákona č. 179/2011 Z. z., ak subjekt HM plní v období krízovej situácie konkrétne opatrenia HM na základe rozhodnutia, príkazu, zákona alebo uznesenia vlády alebo je predpoklad, že v období krízovej situácie po nariadení pracovnej povinnosti mu bude do piatich dní nariadené plnenie opatrenia HM podľa § 7 ods. 8 zákona č. 179/2011 Z. z. [3].

3 POSTUPNOSŤ KROKOV PRACOVNEJ POVINNOSTI V PROGRAME EPSIS

Realizácia plnenia pracovnej povinnosti je naviazaná na využitie programu EPSIS, aby sa zabezpečil čo najrýchlejší výber fyzických osôb, ktorým je možné vydať príkaz na pracovnú povinnosť. Jednotlivé kroky pracovnej povinnosti sú v programe EPSIS rozdelené podľa kompetencií.

Koordinátor HM

Pracovná povinnosť ako aj plnenie iného opatrenia HM sa začína vyhlásením krízového stavu, ktorý vyhlasuje vláda SR alebo prezident podľa zákona č. 227/2002 Z. z. Koordinátor HM (zástupca z Ministerstva hospodárstva SR) následne vytvorí v programe EPSIS záznam o vyhlásenom krízovom stave. Ak sa súčasne realizuje aj nariadenie opatrení HM podľa zákona č. 179/2011 Z. z., definuje koordinátor HM v programe EPSIS aj opatrenia HM, ktoré sa v rámci vyhláseného krízového stavu budú plniť. Toto definovanie opatrení HM by sa malo vykonať čo najskôr po zverejnení nariadenia vlády SR v Zbierke zákonov (najlepšie do 2 hod. po uverejnení v Zbierke zákonov).

V prípade, že sa opatrenia HM nariaďa až neskôr po vyhlásení krízového stavu, tak ich definuje koordinátor HM v rámci programu EPSIS až po zverejnení nariadenia vlády SR v Zbierke zákonov (najlepšie do 2 hod. po uverejnení v Zbierke zákonov).

Koordinátor HM vyrozumie orgány krízového riadenia, ktoré sú subjektom HM prostredníctvom programu EPSIS alebo inými dostupnými komunikačnými

prostriedkami, že boli nariadené opatrenia HM podľa zákona č. 179/2011 Z. z. (najlepšie do 3 hod. po uverejnení v Zbierke zákonov) [7].

Orgány krízového riadenia – výber subjektov HM

Na základe vyhláseného krízového stavu a nariadených opatrení HM vyberie orgán krízového riadenia subjekty HM vo svojej pôsobnosti, ktoré budú plniť nariadené opatrenia HM. Výber realizuje prostredníctvom programu EPSIS. Takto vybrané subjekty HM majú uvedeným výberom nárok požiadať ObÚ, v ktorých územnej pôsobnosti sa nachádzajú, o doplnenie ľudských zdrojov z dôvodu plnenia nariadených opatrení HM. Zapracovanie do programu EPSIS orgán krízového riadenia vykoná najlepšie do 4 hod. od nariadenia opatrenia HM.

Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, ako aj vyššie územné celky vyzoomievajú subjekty HM vo svojej pôsobnosti o nariadení opatrení HM. Môžu tak spraviť buď prostredníctvom programu EPSIS alebo inými komunikačnými prostriedkami, ak je program EPSIS nedostupný. Vyzoomenie ObÚ zabezpečí MV SR a obcí Ministerstvo hospodárstva SR. Vyzoomenie Sociálnej poisťovne (ďalej len „SP“) realizuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a vyzoomenie Štátnej pokladnice zabezpečí Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

Subjekty HM – požiadavky na ľudské zdroje

Ak majú subjekty HM, ktoré realizujú nariadené opatrenia HM nedostatok ľudských zdrojov, ktoré majú zabezpečiť plnenie nariadeného opatrenia HM, predkladajú príslušnému ObÚ požiadavku na doplnenie ľudských zdrojov. Požiadavku si uplatnia prostredníctvom programu EPSIS. V prípade výpadku pripojenia na program EPSIS by to museli realizovať prostredníctvom iných dostupných komunikačných prostriedkov alebo by kontaktovali Ministerstvo hospodárstva SR, alebo systémového integrátora, ktorí majú aj pri výpadku internetového pripojenia prístup do programu EPSIS. Môžu si zadefinovať aj kritéria na ľudské zdroje, napr. počet, vek, pohlavie, profesia.

ObÚ – požiadavka na aktualizáciu registrov v programe EPSIS

ObÚ, ktoré sa nachádzajú v oblasti, kde bol vyhlásený krízový stav a nariadené opatrenia HM, spracujú požiadavky na aktualizáciu registrov v programe EPSIS. Požiadavku na aktualizáciu registrov je potrebné zadať Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚPSVR“) a Sociálnej poisťovni (ďalej len „SP“) najlepšie do 3 hod. od vyhlásenia krízového stavu alebo až po nariadení opatrení HM.

ÚPSVR – aktualizácia registrov v programe EPSIS

ÚPSVR vykoná aktualizáciu registrov v programe EPSIS až po zaslaní požiadavky na aktualizáciu registrov ObÚ. ÚPSVR aktualizuje registre, ktoré definujú fyzické osoby s prekážkou na udelenie pracovnej povinnosti podľa zákona č. 179/2011 Z. z. a zoznam uchádzačov o zamestnanie. ÚPSVR aktualizuje nasledovné registre:

- poberatelia rodičovských dávok,
- poberatelia dávky na osobnú asistenciu,
- poberatelia dávky na ťažký zdravotný postih,
- žiadatelia o prácu.

Registre sú aktualizované na základe zaslania výzvy z programu EPSIS. Výzvy sú odosielané formou SMS a e-mailovej správy vopred určeným kontaktným osobám. Program EPSIS ich vygeneruje po tom, ako ObÚ vytvorí požiadavku na aktualizáciu. Je definovaný aj text požiadavky a názov registra, ktorý je potrebné aktualizovať. ÚPSVR robí aktualizáciu formou importnej dávky do programu EPSIS do 4 hod. od doručenia výzvy. V prípade výpadku EPSIS ÚPSVR zabezpečí aktuálne registre ObÚ iným dohodnutým spôsobom.

SP – aktualizácia registrov v programe EPSIS

SP vykoná aktualizáciu registrov v programe EPSIS, až keď o aktualizáciu registrov požiada ObÚ. SP aktualizuje registre, ktoré definujú fyzické osoby s prekážkou na udelenie pracovnej povinnosti podľa zákona č. 179/2011 Z. z.

Aktualizuje nasledovné registre:

- poberatelia nemocenských dávok,
- poberatelia dôchodkov.

Aktualizácia registrov sa robí na základe zaslania výzvy z programu EPSIS formou SMS a e-mailovej správy. Vopred je definovaná e-mailová adresa a mobilný telefón na určenú kontaktnú osobu. Program ju generuje po tom, ako ObÚ vytvorí požiadavku na aktualizáciu. Poverený zamestnanec zo SP robí aktualizáciu formou importnej dávky do programu EPSIS do 4 hod. od doručenia výzvy. V prípade výpadku EPSIS SP zabezpečí aktuálne registre ObÚ iným dohodnutým spôsobom.

ObÚ – výber fyzických osôb na nariadenie pracovnej povinnosti prostredníctvom programu EPSIS

Výber fyzických osôb robia ObÚ po ukončení aktualizácie registrov. ObÚ rieši požiadavky subjektov HM jednotlivo pre každý subjekt HM a opatrenie HM, ktoré subjekt HM plní. Výber fyzických osôb sa realizuje vytvorením požiadavky podľa potrieb subjektu HM – počet požadovaných fyzických osôb, pohlavie, vek a profesia. Program EPSIS vyhodnotí požiadavku subjektu HM a vyberie vhodné fyzické osoby z registra obyvateľstva, ktoré nemajú prekážku na udelenie pracovnej povinnosti z pohľadu poberania dávok a vyhovujú požiadavke zadanej ObÚ.

Tlač a doručenie príkazu na pracovnú povinnosť – ObÚ pre vybrané fyzické osoby vytlačí z programu EPSIS príkaz na pracovnú povinnosť a doručí im ho.

Postup výberu fyzických osôb na pracovnú povinnosť je možné opakovať podľa nových alebo zmenených požiadaviek subjektov HM [7].

4 UKONČENIE PRACOVNEJ POVINNOSTI

Ak vláda SR ukončila vyhlásený krízový stav, koordinátor HM uvedenú skutočnosť zapracuje v programe EPSIS. Dátum jeho ukončenia definuje v hlavičke vyhláseného krízového stavu do 2 hod. po uverejnení v Zbierke zákonov. Na základe toho program EPSIS ukončí hlavičky pracovnej povinnosti všetkých ObÚ. Tabuľky pracovnej povinnosti už nie je možné ďalej aktualizovať.

ObÚ môže ukončiť hlavičky pracovnej povinnosti pre subjekty HM pred ukončením vyhlásenia krízového stavu alebo nariadenia opatrení HM v prípade, že všetky požiadavky subjektov HM na ľudské zdroje boli zabezpečené a ďalšie ObÚ už neprichádzajú [7].

ZÁVER

Program EPSIS slúži v súčasnosti nie len pre evidenciu a aktualizáciu údajov, ktoré sú určené pre potreby subjektov HM podľa zákona č. 179/2011 Z. z., ale aj pre informačnú podporu v rámci krízového riadenia. Aktuálne je systém už možné využiť aj pre riešenie pracovnej povinnosti v období krízovej situácie po vyhlásení krízového stavu. Jeho funkcionality sa postupne zlepšujú a dopĺňajú, pričom niektoré údaje sa plánujú premietnuť aj do mapových podkladov. Dôležité je zabezpečiť, aby bol systém funkčný aj v období krízovej situácie. Do programu je preto možné sa prihlasovať rôznymi spôsobmi a pri úplnom výpadku internetového pripojenia sú údaje dostupné zatiaľ aspoň pre Ministerstvo hospodárstva SR a systémového integrátora, ktorí by mohli zabezpečiť poskytnutie údajov iným spôsobom z tohto programu. Samozrejme používatelia programu majú v stave bezpečnosti možnosť si stiahnuť všetky dostupné údaje, ktoré spracúvajú alebo sú im sprístupnené na svoj lokálny počítač. Problematiku bezpečnosti a ochrany informačných systémov nie je možné ignorovať a je potrebné jej venovať pozornosť. Pri včasnej informovanosti o možnosti celkového výpadku internetového pripojenia je rozhodujúci čas poskytnutia takejto informácie orgánom krízového riadenia. Vďaka tomu by si vedeli zabezpečiť zálohovanie potrebných údajov podľa hroziacej alebo vzniknutej krízovej situácie.

LITERATÚRA

- [1] Zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.
- [2] Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
- [3] Zákon č. 179/ 2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.
- [4] Zákonník práce v znení neskorších predpisov.
- [5] Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- [6] Zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- [7] Konzultácie s koordinátorom HM – Ing. Janou Staračkovou z Ministerstva hospodárstva SR.

Článok recenzovali dvaja nezávislí recenzenti.